НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ АПАРАТ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВ

SCIENTIFIC AND METHODICAL APPARATUS OF ENTERPRISE COST MANAGEMENT

УДК 330.654:347.7:004.42
https://doi.org/10.32843/infrastruct35-73

Проскуріна Н.М.
д.е.н., професор
Запорізький національний університет
Топлакалцян Х.А.
Запорізький національний університет

У статті на підставі визначення місця методів управління затратами у системі управління витратами на підприємстві визначено суть таких методів управління. Сьогодні істотно зросла проблема обліку, аналізу та контролю витрат на підприємствах. Питання управління витратами актуальне тому, що досягнення стійкої переваги над конкурентами сьогодні можливе лише за наявності більш низької порівняно з іншими виробниками собівартості виробів, що випускаються. У статті розглянуто теоретичні аспекти та сучасні методи управління витратами підприємства. Особливу увагу приділено методам управління витратами «стандарт-кост», «директ-костинг». Розглянуто актуальні на даний момент види витрат і обґрунтовано чинники, що істотно впливають на управління всіма витратами підприємства та їх точний облік. Приведено хронологію розвитку методів управління витратами на підприємстві та надано їх характеристику. Окремо розроблено та запропоновано класифікацію методів управління витратами суб'єктів господарювання.

Ключові слова: *класифікація витрат, управління, планування та прогнозування витрат, збут, ціноутворення.*

В статье на основании определения места методов управления затратами в системе управления затратами на предприятии определена сущность таких методов управления. В настоящее время существенно выросла проблема учета, анализа и контроля затрат на предприятиях. Вопрос управления затратами актуален потому, что достижение устойчивого преимущества над конкурентами сегодня возможно только при наличии более низкой по сравнению с другими производителями себестоимости выпускаемых изделий. В статье рассматриваются теоретические аспекты и современные методы управления затратами предприятия. Особое внимание уделено методам управления затратами «стандарт-кост», «директ-костинг». Рассмотрены актуальные на данный момент виды затрат и обоснованы факторы, существенно влияющие на управление всеми видами издержек предприятия и их точный учет. Приведена хронология развития методов управления затратами на предприятии и дана их характеристика. Отдельно разработана и предложена классификация методов управления затратами субъектов хозяйствования.

Ключевые слова: *классификация расходов, управление, планирование и прогнозирование затрат, сбыт, ценообразование.*

The article deals with the determination of the costs management methods' place in the costs management system at the enterprise. The problem of accounting, analysis, and cost control in the companies significantly increased nowadays. Cost management is relevant because the achievement of sustainable competitive advantage today is possible only if there is a lower, compared to other manufacturers, the cost of the products. The article deals with the theoretical aspects and modern methods of cost management of company. The special attention is given to methods of cost management: «standard-cost», «direct-costing». Relevant types of expenses are studied and factors affecting the company cost management and their accurate accounting are reviewed. Besides, the chronology of the development of costs management methods at the enterprise is provided. In addition, the article describes their particular features. Separately, the classification of economic entities' costs management methods is developed and suggested in the paper. The most important in the economy of every company is to determine the cost of production and the results of their comparison. Under current conditions, effective cost management of the enterprise is impossible without the organization of operational analysis of the cost of production. Strategic cost management as a type of activity is in the process of its establishment and manifests itself, the first of all, in the abundance of models as local processes, such as the development of "global" strategies. An analysis of enterprise activity in various activity areas proves that, despite the abundance of publications on strategic management, it is rare that an enterprise cannot demonstrate the organizational structure of strategic management. On the contrary, the number of unprofitable enterprises demonstrates that there are serious problems in the organization of the cost management system. The enterprise management becomes more complicated under the conditions of a dynamic complex and uncertain market environment, and this in turn leads to qualitative changes in the structure and methods of management. A cost management at the enterprise sets such tasks as identifying the roles of cost management as a factor in increasing economic performance, determining costs for the main stages of the product's economic cycle, managing functions at the enterprise, calculating costs for the operating and geographical segments, production units of the enterprise, calculating the necessary costs per unit of output (works, services), preparation of an information base that allows estimating costs in the selection and adoption of business solutions.

Key words: *cost classification, management, planning and cost forecasting. sales, pricing.*

Постановка проблеми. Ринкові умови господарювання вимагають оптимального розподілу наявних ресурсів і зумовлюють дослідження, пов'язані з аналізом і систематизацією витрат підприємств, у тому числі всередині її постачальницько-збутових систем. Адміністративно-командні методи управління витратами, орієнтовані на витратний механізм ціноутворення, не здатні управляти потоками своїх зовнішніх витрат, що вимагає формування нових принципів, методів та інструментів управління витратами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Можна виділити наукові роботи, в яких вивчено безпосередньо управління витратами, і в рамках дослідження цієї проблеми розкривається сутність одного або декількох методів управління даною економічною категорією на сучасних підприємствах. До таких робіт належать наукові праці Е.А. Боброва, Н.Ю. Єршова, Г.В. Козаченко, К. Ніді, Т.В. Рибачук-Ярова, Н. Розтоскі, Г. Фандель та ін. І.С. Андрющенко, Ю.М. Великий, М.В. Жовнірова, О.В. Коваленко, С.С. Осьмак, І.Д. Якушик розглядають проблематику

побудови ефективних систем управління витратами на підприємствах. І.Є. Алфьорова, Н.О. Голуб, О.І. Грицай, І.В. Король, Г.В. Ростовська, К.В. Чичулін, О. Шевчук, Р.Дж. Шонбергер вивчають безпосередньо методи управління витратами, виявлення їх місця в системі управління підприємства, а також їх позитивних і негативних боків.

Постановка завдання. Метою дослідження є відображення техніки управління витратами і розгляд витрат по групах, класифікація витрат за видами; пошук шляхів підвищення ефективності функціонування підприємств у розрізі розроблення методичного забезпечення управління витратами; на підставі критичної оцінки наукових розробок у сфері управління витратами визначення сутності, характеристики та розроблення класифікації методів управління витратами на підприємстві.

Виклад основного матеріалу дослідження. Термін «управління» знаходиться у взаємозв'язку з будь-якою системою на підприємстві, це випливає з неоднозначності визначення. Під управлінням розглядається діяльність із керівництва будь-якою системою або підприємством у цілому, а також сукупність суб'єктів даної діяльності. Із цього випливає, що поняття «управління» стосовно суб'єкта господарювання, у чиїй ролі виступають як промислові підприємства, так і підприємства ОПК, можна розглядати у двох контекстах: як процес (діяльність) і як інститут [2].

Під час розгляду управління як процесу найбільш повним і точним визначенням є таке: управління – це систематична ув'язка управлінських дій господарчого суб'єкта у процесі волестворення і його реалізації [1].

Функціонально це визначення означає постановку проблеми, пошук і прийняття нових рішень, розподіл відповідальності за ним, здійснення рішень, контроль над виконанням і коригування. Таким чином, управління витратами – це «безперервний у часі процес комплексного впливу на витрати господарчого суб'єкта з метою забезпечення їх оптимального рівня, структури і динаміки». На рис. 1 зображено схему даного визначення.

Інституційні аспекти можна розглядати як управління витратами, тобто основне питання полягає у такому: створювати самостійну службу управління витратами на кожному розглянутому рівні організаційної структури господарчого суб'єкта або наділяти додатковими повноваженнями у галузі управління витратами вже існуючих менеджерів. На рис. 2 представлено схему «Система управління витратами».

Організація даної системи вимагає комбінованого застосування процесного і структурного підходів до організації, а також управління фінансово-господарською діяльністю підприємства. Процесний підхід можна розглядати як фінансово-господарську діяльність у двох категоріях: основні бізнес-процеси та допоміжні бізнес-процеси. Бізнес-процес – сукупність бізнес-функцій (видів діяльності), які існують на підприємстві та всі разом узяті дають результат, який має цінність для замовника.

Основні бізнес-процеси безпосередньо пов'язані зі створенням продукту, його продажем і доставкою кінцевому споживачеві, а також охоплюють такі бізнес-функції, як забезпечення постачання сировини та матеріальних ресурсів, виробництво різної продукції, забезпечення вивозу продукції, маркетинг і збут продукції, гарантійне та післяпродажне обслуговування. Бізнес-функції, які входять у допоміжні бізнес-процеси: постачання, розвиток виробництва, управління людськими ресурсами та спільні бізнес-функції, які утворюють інфраструктуру підприємства, такі як планування, фінанси, облік тощо [4].

Сформувати уявлення про механізм управління можна, якщо узагальнити у вигляді тез судження авторів сучасності про зміст, завдання та цілі управління витратами. Головна мета створення механізму управління витратами – визначення ціни, яку покупець погодився би платити за певний асортимент товарів і послуг.

Для досягнення зазначеної мети вирішуються такі завдання:

– виявлення ролі управління витратами як чинника, який спрямований на підвищення економічних результатів діяльності;

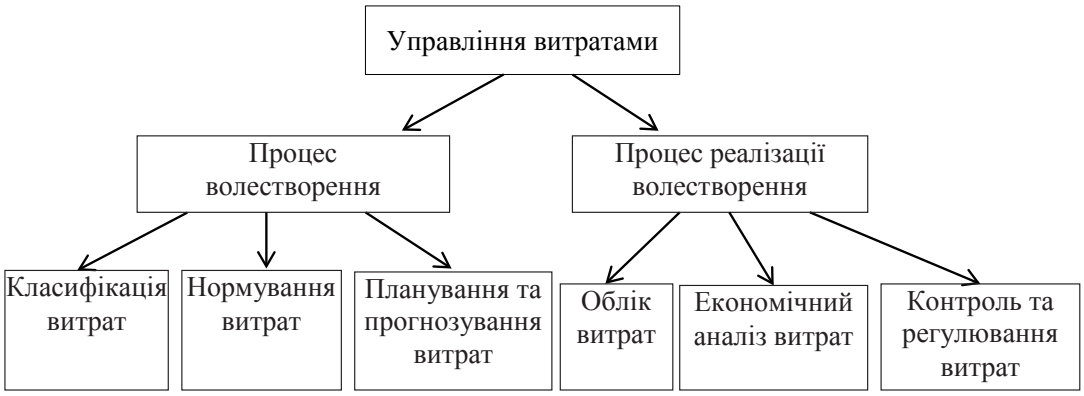

Рис. 1. Процес управління витратами господарчого суб'єкта

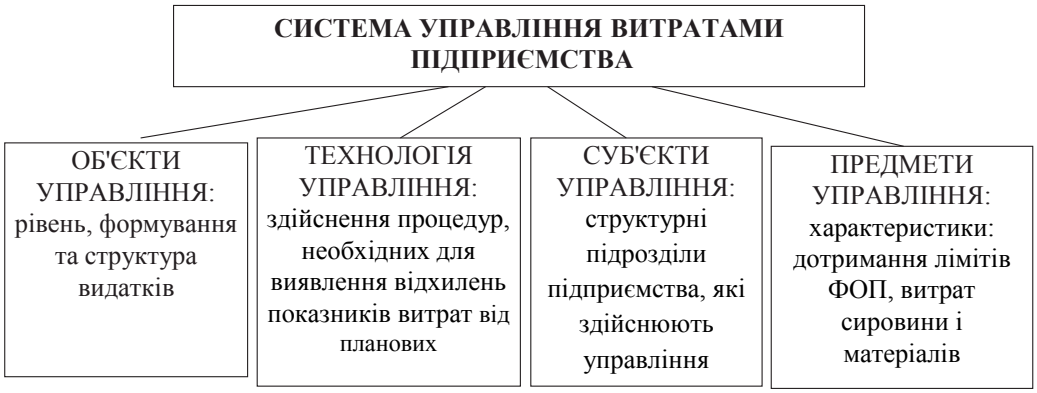

Рис. 2. Система управління витратами підприємств

– визначення витрат за основними бізнес-функціями, а також виробничим підрозділам підприємства;

– розрахунок оптимальної величини витрат на одиницю продукції;

– вибір науково-методичного апарату управління витратами, який відповідає умовам роботи підприємства [2].

Виходячи із цього, у сучасних умовах механізм управління витратами через свої функції виступає як головний інформаційний фундамент управління внутрішньою діяльністю підприємства, який лежить в основі стратегії і тактики діяльності підприємства. Продовжуючи розгляд системи управління витратами господарчого суб'єкта, можна відзначити в складі системи два важливі складники: стратегічний та оперативний рівні управління витратами.

Головною метою управління на стратегічному рівні є формування передумов для ефективного використання наявних у підприємства конкурентних переваг, а також створення нових для успішної діяльності. Управлінські рішення розглянутого рівня тісно не прив'язані до тимчасових рамок, але йдеться про середньостроковий і короткостроковий періоди. Завдання оперативного рівня – надання допомоги менеджерам у досягненні запланованих цілей, які мають вираз у вигляді кількісних значень рівня витрат [3, с. 10].

Оперативний рівень орієнтований на короткостроковий результат (до одного року), виходячи із цього, його методи принципово відрізняються від методики стратегічного рівня управління витратами [2].

Існує причина необхідності створення ефективно функціонуючого на стратегічному рівні механізму управління, тому розглянемо вже існуючі методи управління витратами. Першим є функціонально-вартісний аналіз (далі – ФВА). ФВА – інструмент управління, який будується на вивченні функцій об'єкта і подальшому їх аналізі, для мінімізації витрат. У дослідженнях закордонних і вітчизняних учених можна виділити два основні критерії класифікацій ФВА (рис. 3). Для постачальницько-збутових витрат прийнятною є інша класифікація. Проблеми проведення ФВА продукції досить докладно розглянуто у різноманітних літературних джерелах [5]. Виходячи із цього, досліджуємо ФВА процесів (таких як ФВА бізнес-функцій промислового підприємства, до яких належать постачання і збут).

На підприємстві використання даного методу переслідує дві основні мети: зниження накладних витрат підприємства та вдосконалення виробничої діяльності. Отже, можна зробити висновок: ФВА може дати змогу керівництву підприємства найбільш об'єктивно управляти витратами на оперативному і стратегічному рівнях, де можна оцінювати не тільки їх величину, а й причини. Схематичне зображення потоків діяльності та розрахунок витрат за бізнес-функціями дають керівництву уявлення про всі понесені витрати і про зайві витрати, які несе тепер підприємство. Процедуру проведення ФВА можна розділити на п'ять стадій:

1. Визначення бізнес-функцій підприємства. Виділяються бізнес-функції, на які припадає більша частина витрат або активів. Потім бізнес-функції, витрати яких поводяться по-різному, можна розглядати окремо.

2. Створення для кожної бізнес-функції центру витрат.

3. Визначення факторів витрат для кожної розглянутої бізнес-функції господарчого суб'єкта. Як приклад можна розглянути кількість прийнятих замовлень для відділу збуту, кількість замовлень на закупівлю для відділу постачання.

4. Перенесення витрат із бізнес-функцій на створені продукти.

5. Проведення аналізу накладних витрат із метою їх скорочення.

У традиційній моделі на першому етапі накладні витрати розподіляються по виробничих підрозділах, на другому – розподіляються на продукти [10, с. 120].

У моделі розподілу витрат за функціями спочатку накладні витрати розподіляються за бізнес-функціями, потім – на продукти з використанням ставок носіїв витрат. Із цього випливає, що на практиці ФВА використовує безліч носіїв витрат як бази розподілу, тоді як традиційна система вико-

Рис. 3. Критерії класифікацій ФВА

ристовує максимум дві бази, які знаходяться у взаємозв'язку з обсягом виробництва. Як показує ФВА, іноді більш істотний вплив на витрати мають чинники, які не пов'язані з обсягом виробництва, наприклад асортимент продукції, комплексність і складність виробництва [3].

Другий метод управління витратами підприємства – планування на нульовому базисі. Ідеєю даної методики є обґрунтування заново всіх існуючих бізнес-процесів і бізнес-функцій. Так, на відміну від традиційного підходу планування на нульовому базисі абстрагується від старих даних і намагається по-новому досягти цілей.

Головними цілями даного методу є:

– зниження накладних витрат господарчого суб'єкта завдяки скороченню або усуненню зайвих робіт;

– перерозподіл коштів у більш важливі сфери;

– ущільнення ходу робіт і поліпшення підсистем, наприклад електронної обробки даних [6].

Процес планування проходить у кілька етапів:

1. Намічаються підрозділи для складання бюджету.

2. Утворюються одиниці прийняття рішення (наприклад, відділи збуту і постачання як організаційні елементи).

3. Встановлюються різні кількісні та якісні параметри робіт, які виявляються ними.

4. Визначаються економічні методи виконання робіт.

5. Розробляються три рівні пакетів рішень.

Перший рівень визначає, до якого моменту можливе зниження функціонування управлінського підрозділу без виникнення загрози існуванню підприємства. Другий рівень показує, як можуть бути більш раціонально здійснені наявні функції. Третій рівень – основною ідеєю є стратегічні міркування: визначення основних завдань, виявлення підрозділів, які зайняті вивченням ринку, збутом, плануванням виробництва, постачанням, виготовленням, забезпеченням якості тощо.

Планування на нульовому базисі вимагає ретельного аналізу фактичного стану і всебічних робіт із нового оформлення документації, тому він застосовується раз на чотири-п'ять років [4].

Управління цільовими витратами – відносно новий метод, який дає змогу орієнтувати витрати на цільові витрати, що виводяться з конкурентоспроможних ринкових цін. Виходячи з думки багатьох авторів, доцільніше застосовувати даний метод у серійному виробництві.

Цільові витрати можна розрахувати, віднімаючи із запланованої або цільової продажної ціни продукції величину цільового прибутку для розрахунку величини цільових витрат за кожним елементом витрат. Надалі вони можуть використовуватися як стандарти, їх можна зіставити з фактичними витратами, які отримують інформацію про ефективність витрачання коштів. Незважаючи на це, на практиці існує низка чинників, що враховуються під час організації управління цільовими витратами та які можуть мати негативний вплив на реалізацію даної концепції:

– відсутність підтримки та зацікавленості вищого керівництва;

– збільшення канцелярської роботи, яка призводить до дефіциту часу;

– відсутність відповідної кваліфікації у персоналу підприємства;

– слабка інтеграція з такими системами, як нормування, бюджетування, планування [12].

Для того щоб спроектувати та реалізувати програми управління цільовими витратами, потрібне ретельне планування. У цілому розглянутий метод є дієвим і досить широко застосовується на практиці [3].

Найбільш перспективним методом з обліку витрат є стратегічне управління витратами (далі – СУВ). Даний метод являє собою важливу частину концепції стратегічного менеджменту, який містить у своїй основі процес прийняття і здійснення стратегічних рішень за витратами, в якому центральною ланкою є вибір, заснований на зіставленні власного ресурсного потенціалу підприємства із загрозами та можливостями зовнішнього оточення. Таким чином, фактично проводиться діяльність, яка спрямована на створення конкурентної переваги – положення організації на ринку, що дає змогу долати сили конкуренції та приваблювати покупців. Часто стратегічне управління визначається як управління конкурентними перевагами [11].

Термін «конкурентна перевага за витратами» означає витрати господарчого суб'єкта під час виконання всіх бізнес-функцій менше аналогічних витрат його дійсних та потенційних конкурентів.

Незважаючи на всі позитивні боки стратегічного управління витратами, існують певні проблеми. Підприємства не завжди розуміють можливості поліпшення їхнього конкурентного статусу, що представляються їм під час управління витратами.

Проблеми підприємств у цій галузі дуже часто пов'язані з типовими помилками, що допускаються у ході поліпшення та оцінки своєї позиції за витратами.

Найбільш поширеною помилкою є недостатня увага, яка приділяється менеджерами підприємств постачання. Аналіз витрат у відділах постачання зосереджений виключно на закупівельній ціні сировини та матеріалів, а існуючі зв'язки між якістю придбаних товарів і послуг та іншими видами діяльності ігноруються. Незважаючи на це, робота з постачання довіряється людям, які мають занадто низьку кваліфікацію, щоб вони могли сприяти зниженню витрат [13].

Неправильна діагностика факторів поведінки витрат і закономірностей їх дії може призвести до цілої групи проблем. По-перше, нерозуміння того, які ФПВ лежать в основі переваги за витратами, може призвести до погіршення конкурентної позиції підприємства. По-друге, підприємства часто намагаються знизити витрати різними способами, які суперечать один одному. Наприклад, щоб добитися ефекту економії масштабу, підприємства прагнуть збільшити частку ринку завдяки політиці розширення асортименту продукції. У цьому разі ФПВ діють у протилежних напрямах, тому необхідно погоджуватися на певний компроміс. По-третє, можна мимоволі субсидувати один вид діяльності за рахунок іншого, якщо підприємство не розрізняє сегментів, в яких витрати поводяться по-різному [1]. Найчастіше цьому сприяє система нарахування витрат у бухгалтерському обліку, яка не враховує всіх відмінностей у витратах між товарами, покупцями, регіонами тощо. У підсумку можна встановити занадто високу ціну на один вид товару, але водночас занижуючи ціни на іншу продукцію.

У результаті попереднього аналізу підходів до управління витратами, а також у постачальницько-збутовій системі можна говорити про сформоване протиріччя в системі управління витратами промислового підприємства, суттю якого є необхідність оптимізації управління витратами, у тому числі в постачальницько-збутовій системі підприємства, шляхом розроблення та впровадження ефективного механізму управління витратами, з одного боку, і недостатність адекватних, що враховують специфіку оборонних підприємств, принципів і методів управління витратами в постачальницько-збутовій системі, – з іншого [7]. Дозвіл зазначеного протиріччя бачиться у впровадженні сучасної системи управління витратами, яка здатна створити умови для підвищення ефективності управління витратами, у тому числі в постачальницько-збутовій системі, й у цілому в господарюванні підприємств оборонно-промислового комплексу.

Проблема дослідження полягає у пошуку шляхів підвищення ефективності функціонування промислових і оборонних підприємств на основі розроблення науково-методичного апарату управління потоками постачальницько-збутових витрат у сукупності з недопущенням збільшення інерції зазначених витрат.

Висновки з проведеного дослідження. Незважаючи на всі позитивні боки стратегічного управління витратами, існують певні проблеми. Підприємства не завжди розуміють можливості поліпшення їх конкурентного державного статусу, що представляються їм під час управління витратами.

Проблеми підприємств у цій галузі дуже часто пов'язані з типовими помилками, що допускаються в ході поліпшення й оцінки своєї позиції за витратами.

Вирішення наукового завдання передбачає розроблення теоретичних і практичних підходів, методичного апарату, які дають змогу розвинути й удосконалити існуючі сучасні методи управління постачальницько-збутовими витратами підприємства.

У результаті основним у науковому завданні з формування методичного та програмного апарату реформування процесу управління витратами в постачальницько-збутових системах досліджуваних підприємств є розроблення та обґрунтування ефективного підходу на основі принципів управління витратами для вирішення завдань щодо виходу з кризи і динамічного розвитку.

Таким чином, аналіз основних підходів до науково-методичного апарату управління витратами підприємства у цілому виявив як сильні, так і слабкі сторони кожного з них. За функціонування

стратегічного і оперативного рівнів управління витратами є різні цілі, методи і принципи. До найбільш перспективних методів належать функціонально-вартісний аналіз, стратегічне управління витратами організації, планування на нульовому базисі. Порівняльний аналіз дав змогу створити фундаментальну основу для їх сукупного використання під час формування механізму управління витратами. Особливу увагу необхідно приділяти стратегічному управлінню витратами, тому що цей метод активно використовується останнім часом прогресивними підприємствами.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Андрющенко І.С. Формування системи управління витратами підприємств ресторанного господарства. 2015. № 1/5(21). С. 68–72.
2. Голуб Н.О. Методичні аспекти управління витратами на підприємствах. *Економічні науки. Серія «Облік і фінанси».* 2013. Вип. 10(4). С. 156–160.
3. Грицай О.І. Застосування методів управління витратами в інноваційній діяльності підприємства. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2011. № 720. С. 9–15.
4. Кретова А.Ю. Характерні ознаки підприємства як соціально-економічного феномену. *Культура народов Причерноморья*. 2011. № 215. С. 82–86.
5. Лігоненко Л. Концептуальні засади економічного управління підприємством. *Вісник КНТЕУ. Серія «Підприємництво».* 2013. № 3. С. 5–17.
6. Пустова І.В. Методи управління витратами в сучасних умовах: ефективність застосування, переваги, недоліки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 11. С. 39–42.
7. Рибачук-Ярова Т.В. Управління витратами: сучасні підходи та необхідність удосконалення. *Проблеми економіки України в сучасних умовах* : тези доп. X ювіл. Міжнар. науково-практ. конф., присв. 130-річчю НУХТ, м. Київ, 23–24 травня 2014 р. Київ : НУХТ, 2014. С. 30–31.
8. Серова И.А. Концептуальная схема управления затратами промышленного предприятия. *Проблеми економіки*. 2013. № 1. С. 237–243.
9. Свидло Г.І. Побудова системи збалансованих показників для управління витратами на підприємствах індустріальної групи «УПЕК». *Вісник Хмельницького національного університету*. 2013. № 3. Т. 3. С. 235–241.
10. Шевчук О. Еволюція наукових підходів до управління витратами. *Вісник КНТЕУ. Серія «Облік та аудит».* 2009. № 3. С. 77–84.
11. Шоробура І.М. Менеджмент : навчальний посібник. Хмельницький, 2014. 456 с.
12. Чічуліна К.В. Сучасні методи управління витратами підприємства. *Scientific journal «Economics and finance». Agenda Publishing House*. United Kingdom, 2016. P. 154–158.
13. Яркіна Н.М. Управління підприємством як економічна категорія (теоретичні аспекти). *Держава та регіони. Серія «Економіка та підприємництво»*. 2014. № 1(76). С. 130–136.

REFERENCES:

1. Andryushchenko I. S. (2015) Formuvannya systemy upravlinnya vytratamy pidpryyemstv restorannoho hospodarstva [Formation of the cost management system of restaurant business enterprises], no. 1/5(21), pp. 68–72. (in Ukrainian)
2. Golub N. O. (2013) Metodychni aspekty upravlinnya vytratamy na pidpryyemstvakh [Methodological aspects of enterprise cost management]. *Economic sciences. Ser. Accounting and Finance*, vol. 10(4), pp. 156–160.
3. Gritsay O. I. (2011) Zastosuvannya metodiv upravlinnya vytratamy v innovatsiyniy diyal'nosti pidpryyemstva [Application of cost management methods in enterprise innovation activity]. *Bulletin of the National University of Lviv Polytechnic*, no. 720, pp. 9–15.
4. Kretova A. Yu. (2011) Kharakterni oznaky pidpryyemstva yak sotsial'no-ekonomichnoho fenomenu [Characteristic features of the enterprise as a socio-economic phenomenon]. *Culture of the Black Sea peoples*, no. 215, pp. 82–86.
5. Ligonenko L. (2013) Kontseptual'ni zasady ekonomichnoho upravlinnya pidpryyemstvom [Conceptual principles of economic management of the enterprise]. *KNTEU Bulletin. Entrepreneurship Series*, no. 3, pp. 5–17.
6. Pustova I. V. (2013) Metody upravlinnya vytratamy v suchasnykh umovakh: efektyvnist' zastosuvannya, perevahy, nedoliky [Cost management methods in modern conditions: efficiency, advantages, disadvantages]. *Investments: Practice and Experience*, no. 11, pp. 39–42.
7. Rybachuk-Yarova T. V. (2014) Upravlinnya vytratamy: suchasni pidkhody ta neobkhidnist' vdoskonalennya [Cost management: current approaches and the need for improvement]. *Proccedings of the Problems of Ukrainian Economy in Modern Conditions: Abstracts X anniversary. Int. scientific practice. conf. 130th Anniversary of NUCT (Ukraine, Kyiv, May 23-24, 2014)*. Kyiv, NUKHT, pp. 30–31.
8. Serova I. A. (2013) Kontseptual'naya skhema upravlenyya zatratamy promyshlennoho predpryyatyya [Conceptual scheme of cost management of industrial enterprise]. *Problems of Economics*, no. 1, pp. 237–243.
9. Svidlo G. I. (2013) Pobudova systemy zbalansovanykh pokaznykiv dlya upravlinnya vytratamy na pidpryyemstvakh industrial'noyi hrupy «UPEK» [Construction of a system of balanced indicators for cost management at the enterprises of the industrial group «UPEC»]. *Bulletin of the Khmelnytsky National University*, no. 3, vol. 3, pp. 235–241. (in Ukrainian)
10. Shevchuk O. (2009) Evolyutsiya naukovykh pidkhodiv do upravlinnya vytratamy [The evolution of scientific approaches to cost management. KNTEU Bulletin]. *Accounting and Auditing Series*, no. 3, pp. 77–84.
11. Shorobura I. M. (2014) Menedzhment [Management. Khmelnytsky.
12. Chichulin K. V. (2016) Suchasni metody upravlinnya vytratamy pidpryyemstva [Modern methods of enterprise cost management. Scientific journal «ECONOMICS AND FINANCE»]. Agenda Publishing House. United Kingdom, pp. 154–158.
13. Yarkina N. M. (2014) Upravlinnya pidpryyemstvom yak ekonomichna katehoriya (teoretychni aspekty) [Enterprise management as an economic category (theoretical aspects)]. *State and regions. Economy and Entrepreneurship Series*, no. 1(76), pp. 130–136.

Proskurina Nelya
Doctor of Economic Sciences, Professor
Zaporizhzhya National University
Toplakaltsyan Hristine
Zaporizhzhya National University

SCIENTIFIC AND METHODICAL APPARATUS OF ENTERPRISE COST MANAGEMENT

The purpose of the article. Display of cost management techniques and consideration of costs by groups, classification of costs by type. Searching for ways to improve the efficiency of enterprises in the context of developing methodological support for cost management. To determine the nature, characterize and develop a classification of methods of cost management in the enterprise based on a critical evaluation of scientific developments in the field of cost management.

Methodology. The most promising methods include: cost-benefit analysis, planning on a zero basis, strategic cost management in the organization. The comparative analysis allowed to create the fundamental basis for their combined use in the creation of a mechanism to control costs, because this method is widely used in recent times by progressive enterprises. However, there are problems of its implementation with regard to the current economic situation in the state.

Results. A study of the economic nature of expenses for enterprises occurs through the definition of a conceptual framework, harmonization of definitions of such things as cost, costs and expenses. In the study, these concepts are used as equivalent terms. In theory, there are different classifications of production cost and sales of products' cost, a part of which is not used in practice. While analyzing the legislative division into elements it was proposed to complement the legal classification of an element of the costs of supply and distribution. The need for categorization is obvious, which is possible after considering the existing classifications of expenditures in the completely manufacturing process. This study shows that they do not solve all the tasks by the cost control. This problem can be solved if you set the relationship of costs and revenues with the actions of the persons, responsible for the use of resources and introduce so-called responsibility centers.

It was found that for creation of the effective, scientific-methodical instrument of cost management for supply and distribution it is necessary to study the main approaches, identifying the strengths and weaknesses of each. Besides, principles and methods are different when functioning of the strategic and operational levels of the management costs. Thus, the solution of the scientific task will be to study and develop the scientific methodology of cost management in industrial enterprises and enterprises of the military-industrial complex, essential for the solution of problems of pricing and optimization of production processes.

Practical implications. He analysis of the used classifications in the supply and marketing systems of the enterprises allowed offering group costs. Their elements are described in detail and delimitation of the production costs is carried out. There is no such a division in practical activities of enterprises.

Value/originality. In the operation of strategic and operational levels, management spends different goals, methods and principles. Different perspective methods include: functional-cost analysis, strategic management of expended organizations, zero-based planning. Especially considering the strategic management of consumed products, this method is actively used for businesses.